

Številka: 320-06/24-1/
Datum: 9. 5. 2024

Na podlagi 42., 109., 131., 133., 169.a in 171. člena Poslovnika Državnega zbora je Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor kot matično delovno telo pripravlil

POROČILO

k Predlogu resolucije o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (ReDMRJE), EPA 1430-IX.

Odbor za infrastrukturo, okolje in prostor (v nadaljevanju Odbor) je na 18. seji 7. 5. 2024 kot matično delovno telo obravnaval Predlog resolucije o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (v nadaljevanju Predlog resolucije), ki ga je Državnemu zboru v obravnavo predložila Vlada.

Članicama in članom Odbora je bilo posredovano **gradivo**, objavljeno na spletnih straneh Državnega zbora:

- Predlog resolucije,
- Mnenje Zakonodajno-pravne službe,
- Mnenje Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ter
- Predlogi Mladih za podnebno pravičnost.

V poslovniškem roku so bili vloženi **amandmaji** PS Levica k 21., 36., 37., 40., 41., 42. in 44. točki ter za nove 45., 47. in 48. točko ter sprememba amandmaja za novo 47. točko.

Na seji so **sodelovali**: predstavnika predlagatelja, minister za okolje, podnebje in energijo mag. Bojan Kumer ter državni sekretar v Kabinetu predsednika Vlade Danijel Levičar; predstavnica Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj, državna svetnica mag. Elena Zavadlav Ušaj; predstavnica Zakonodajno-pravne službe Valentina Marolt; predstavnik Zveze ekoloških gibanj Slovenije Zoran Kus; predstavnik Instituta Jožef Stefan dr. Leon Cizelj; predstavnik GEN energije, d.o.o., dr. Tomaž Žagar; predstavnik Mladih za podnebno pravičnost Primož Ribarič; predstavnica Greenpeace Slovenija Sara Kosirnik; predstavnik društva Eko krog Jure Vetršek; predstavnik Piratske stranke Slovenije Jasmin Feratović; predstavnik Sveta za varovanje okolja pri SAZU dr. Dušan Plut; predstavnik Vesne - zelene stranke Uroš Macerl; ter namestnik predsednika nadzornega sveta družbe Nuklearne elektrarne Krško Stanislav Rožman.

* * *

Predstavnika predlagatelja sta v uvodni dopolnilni obrazložitvi poudarila, da Predlog resolucije predstavlja programski dokument, ki podaja ključne cilje in politične usmeritve za razvoj jedrskega programa, in je izkaz načelne politične podpore k dolgoročni rabi jedrske energije v Sloveniji. Predlog resolucije podobno kot Nacionalni energetski in podnebni načrt ter Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do leta 2050 prepoznava jedrsko energijo kot pomemben del trenutne in bodoče energetske mešanice na tem področju. Predlog resolucije prepoznava status Slovenije kot države z delujočim jedrskim programom in v tem okviru poudarja potrebo po zagotavljanju dolgoročnega in varnega obratovanja obstoječih jedrskih objektov, vključno z zagotavljanjem sredstev za jedrsko varnost, za varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki in za razgradnjo objektov po prenehanju obratovanja. Na drugi strani pa se prepoznava potreba, da se ob izteku življenjske dobe obstoječe elektrarne izraba jedrske energije v Sloveniji nadaljuje. Predlog resolucije tako poudarja pomen razvoja izobraževalne in raziskovalne dejavnosti na področju jedrske energije, jedrske varnosti, ravnanja z jedrskimi odpadki ter zagotavljanja sredstev za raziskovalne in razvojne programe za povečanje kompetentnosti domačih raziskovalnih institucij. Izpostavlja tudi pravočasne priprave programov izobraževanj na področjih, ki so pomembne za jedrsko industrijo, z namenom zagotavljanja zadostnega števila kadrov, poudarja pomen vzpostavitve demokratičnega in transparentnega dialoga z vsemi deležniki glede rabe jedrske energije, vključno s sodelovanjem z mednarodnimi partnerji ter sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in jedrskimi deležniki, izpostavlja pa tudi pomen pravočasne načrtovanja investicij v nove jedrske naprave.

Izpostavila sta, da Predlog resolucije daje sporočilo o doseženem nacionalnem soglasju za preverbo tehničnih in ekonomskih zmožnosti za jedrske novogradnje in podporo za širitev uporabe jedrske energije z izgradnjo novih jedrskih elektrarn, vključno z malimi modularnimi reaktorji, ob tem pa poleg ustaljenega nadzora nad jedrskimi investicijami predvideva tudi neodvisni in civilni nadzor. Predlog resolucije obravnava možnosti nadgradnje elektroenergetskega sistema s širitvijo jedrskega programa z izvedbo projekta drugega bloka Jedrske elektrarne Krško (v nadaljevanju JEK2), v kolikor se to izkaže kot ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja. Na navedeno določbo se veže tudi referendumsko vprašanje iz skupne referendumske pobude za razpis posvetovalnega referenduma o zagotavljanju stabilne oskrbe z nizkoogljeno električno energijo. Ob izraženi podpori širitvi uporabe jedrske energije z izgradnjo novih jedrskih elektrarn Predlog resolucije poudarja pomen zagotavljanja najvišjih standardov gospodarnega ravnanja, transparentnosti, izogibanja konfliktom interesov in ničelni toleranci do korupcije, vzpostavitvi primerne projektne organizacije za izvedbo nalog investitorjev. Poziva tudi k pregledu modelov financiranja jedrskih novogradenj s ciljem izbora najprimernejšega modela, pri čemer se zasleduje cilj, da ekonomika projekta JEK2 dolgoročno zadosti kriterije dostopnosti in konkurenčnosti cene električne energije za domače odjemalce.

Predstavnica Zakonodajno-pravne službe (v nadaljevanju ZPS) je dejala, da je ZPS Predlog resolucije preučila z vidika svojih pristojnosti in v pisnem mnenju podala nekatere pripombe, ki so bile z vloženimi predlogi amandmajev za amandmaje odbora večinoma upoštevane.

Predstavnica Komisije Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj (v nadaljevanju Komisija), je poudarila, da Komisija podpira Predlog resolucije in poudarja, da je raba jedrske energije v kombinaciji z obnovljivimi viri energije (v nadaljevanju OVE) pogoj za zagotovitev stabilne oskrbe gospodinjstev in gospodarstva z električno energijo in s tem nadaljnjega razvoja Slovenije. Med drugim Komisija poudarja, da je za uspešnost širitve jedrskega programa v Sloveniji oziroma uresničitve

projekta JEK2 ključnega pomena vodenje ustreznega dialoga Vlade in investitorja z lokalnim okoljem, tako organi lokalne samouprave kot lokalnim prebivalstvom. Iz tega razloga se mora o vseh načrtih v zvezi s širitvijo jedrskega programa v Sloveniji pravočasno in konkretno komunicirati z Občino Krško in regijo Posavje, saj mora biti lokalno okolje in širša regija vpeta v procese odločanja o pripravi in izvedbi projekta JEK2, ki bo imel velik vpliv na potek življenja lokalnega prebivalstva. Komisija opozarja tudi na dolgotrajnost postopkov umeščanja prostorskih ureditev državnega pomena v prostor in s tem povezanim dolgotrajnim sprejemanjem državnega prostorskega načrta, kar je povezano tako z vlogo civilnih iniciativ v prostorskem načrtovanju, kot s preobilico birokratskih ovir in odsotnostjo učinkovitega medresorskega usklajevanja. Za pravočasno zagotovitev nadgradnje elektroenergetskega sistema s širitvijo jedrskega programa in v izogib kakršnim koli zamudam pri pripravi in izvedbi projekta JEK2 je nujno, da se z ustreznim zakonodajnim okvirom naslovi vse izzive, ki bi lahko vodili v dolgotrajno umeščanje projekta JEK2 v prostor. Slovenija si namreč v luči pravočasne zagotovitve zanesljive energetske oskrbe in energetske neodvisnosti ne more privoščiti časovno predolgega umeščanja tega ključnega strateškega energetskega projekta v prostor.

Predstavniki okoljevarstvenih organizacij ter predstavnika Sveta za varovanje okolja pri SAZU in Vesne – zelene stranke so izrazili nasprotovanje sprejemu Predloga resolucije, saj po njihovem mnenju kaže na to, da je jedrski energetski scenarij za prihodnost Slovenije in s tem gradnja JEK2 že določena in to brez znanih ključnih elementov, kot sta na primer strošek izgradnje in cena električne energije proizvedena v JEK2 za končne odjemalce. V zvezi s tem so med drugim poudarili, da po njihovih izračunih jedrski projekti v zadnjih 25 letih in analize zahodnih držav kažejo, da bi finančni stroški izgradnje jedrske elektrarne, kot je predvidena za JEK2, vključno s kreditom presegli 20 milijard evrov in to brez upoštevanja stroškov za odlagališče radioaktivnih odpadkov. Posledično bi bila stroškovna cena elektrike iz JEK2 višja od 170 evrov na MWh, kar je bistveno več od trenutnih cen na energetskih borzah. Projekt JEK 2 bi ob takšnih predpostavkah za Slovenijo kot relativno malo državo predstavljal bistveno preveliko tveganje z vidika finančnih stroškov pritiska na javna sredstva, državna poročta ter kreditno sposobnost države. V povezavi s tem so predlagali nekaj konkretnih dopolnitev Predloga resolucije, med drugim, da je gradnja JEK2 smiselna zgolj ob doseganju stroškovne cene okoli 70 evrov na MWh, v to stroškovno ceno pa morajo biti vključene vse postavke, od financiranja JEK2 do skladiščenja radioaktivnih odpadkov. Med drugim so še opozorili, da je morebitna gradnja JEK2 s podnebne vidika, absolutno prepozna. Slovenija se je namreč zavezala, da bo do leta 2030 za 55 % zmanjšala izpuste toplogrednih. Po najbolj optimističnem scenariju pa naj bi bil JEK2 zgrajen do leta 2040, zato tega projekta ni mogoče označevati kot pomemben ali celo ključen element pri razogljčenju Slovenije.

Predstavniki Instituta Jožef Stefan, Piratske stranke Slovenije, JEK in GEN energije, d.o.o., pa so izrazili podporo Predlogu resolucije in aktivnostim v smeri gradnje JEK2. Med drugim so poudarili, da je že obstoječa Jedrska elektrarna Krško najpomembnejši in najzanesljivejši vir proizvodnje električne energije, na katerega se je za razliko od OVE mogoče zanesi v vsakem vremenu. Po njihovem mnenju je vloga jedrske energije treba še okrepiti tudi z vidika izzivov razogljčenja in doseganja ustrezne stopnje samooskrbe Slovenije z električno energijo, kar je še posebej pomembno z vidika dramatičnih podnebnih in geopolitičnih sprememb, ki smo jim priča. Poudarili so, da je po mednarodnih izkušnjah in strokovnih mnenjih najbolj primerno vlaganje v kombinacijo jedrske energije in OVE. Izpostavili so tudi, da v tem trenutku ni korektno širiti strahove, da bo JEK2 predrag in neekonomičen, saj te predpostavke niso utemeljene z znanstvenimi in ekonomskimi analizami. V zvezi s tem je bilo poudarjeno, da naj bi bila še v tem mesecu objavljena prva resna ekonomska analiza o JEK2 in

še le po tem si bo mogoče začeti odgovarjati na vprašanja glede stroškov in ekonomičnosti projekta. Z vidika energetske neodvisnosti je bila izpostavljena tudi prednost jedrskih elektrarn, za katere je mogoče gorivo kupiti in brez težav uskladiščiti za obratovalno obdobje petih let, kar je v obdobjih negotovih geopolitičnih razmer velika prednost v primerjavi z energenti, kot sta na primer zemeljski plin ali premog. Ob tem so še omenili, da jedrska elektrarna seveda je industrijski objekt s tveganji, ki jih je treba znati prepoznati in obvladovati, vendar ne na pavšalnih ocenah, ampak na podlagi večjega števila strokovnih oziroma znanstvenih analiz.

* * *

V **razpravi** je bilo s strani PS Levica izraženo strinjanje s pomisleki, ki so jih glede vsebine Predloga resolucije izpostavili predstavniki nevladnih okoljevarstvenih organizacij. Po mnenju PS Levice pri Predlogu resolucije ne gre za programski načrt, kako bomo v prihodnosti razvijali en del energetskega sektorja v Sloveniji, temveč predstavlja hitro tlakovanje poti za izgradnjo točno določenega projekta, to je JEK2. Poudarjeno je bilo, da sprejet Nacionalni energetski in podnebni načrt predvideva dva možna scenarija, in sicer ali 100 % OVE ali mešanico OVE z deležem jedrske energije, Predlog resolucije pa po njihovem mnenju določa strategijo, s katero se močno potencira jedrska energija. Poudarjeno je bilo, da bi pred odločanjem o tako velikem projektu, kot je JEK2, moralo biti javnosti postreženo s konkretnimi podatki in analizami, kaj tak projekt pomeni za državo z vidika stroškov in vplivov na okolje, ne samo za trenutno generacijo, ampak še nekaj naslednjih. Izpostavljeno je bilo, da vse trenutne ocene stroškov, ki se gibljejo okrog 20 milijard evrov v obdobju 20 let, govorijo proti temu projektu. Po mnenju PS Levica si Slovenija takšnega projekta ne more privoščiti, še posebej glede na izkušnje pri preteklih gradnjah drugih elektrarn, na primer TEŠ6, ki nakazujejo, da se ti projekti praviloma časovno podaljšujejo in dražijo. Ob tako pomanjkljivih informacijah se odločati za tak projekt oziroma odločitev o njem prepustiti državljanom na referendumu je po njihovem mnenju problematično. Pomislekom PS Levica in predstavnikov okoljevarstvenih organizacij, da je za tehtno odločanje o projektu JEK2 trenutno še premalo konkretnih podatkov za dokončno odločanje, se je v svoji razpravi pridružil tudi poslanec mag. Miroslav Gregorič.

S strani vseh ostalih poslanskih skupin pa je bila izražena podpora Predlogu resolucije in med drugim izpostavljeno mnenje, da gre za strateški dokument, ki ga odlikujeta eksaktnost in konkretnost besedila glede nadaljnje miroljubne rabe jedrske energije v Sloveniji. Poudarjeno je bilo, da je jedrska energija strateško pomemben vir energije, ki ima s proizvodnjo velikih količin električne energije, z minimalnim vplivom na habitate in biotsko raznovrstnost, pomembno vlogo pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov in uresničevanju ciljev blaženja podnebnih sprememb. Glede številnih pomislekov tistih, ki nadaljnji rabi jedrske energije nasprotujejo, je bil izpostavljen primer Nemčije, ki se je odločila na hitro zapreti vse svoje jedrske elektrarne, posledica tega pa med drugim je, da je imela lani Nemčija enega najslabših rezultatov glede izpustov CO₂ v Evropi. Izpust CO₂ je lani v Nemčiji namreč znašal 400 gramov na proizvedeno kWh elektrike, medtem ko je za primerjavo ta delež v Franciji znašal 53 gramov, v Švici 86 gramov, v Sloveniji pa 242 gramov. V zvezi z mnenjem, da je alternativa jedrski energiji v Sloveniji 100 % usmeritev v ostale OVE je bilo omenjeno, da se tudi pri umeščanju tovrstnih objektov v prostor, na primer vetrnih elektrarn in gradnji HE Mokrice, pogosto pojavijo nasprotovanja v obliki civilnih iniciativ, ki preprečujejo realizacijo takih projektov. Med drugim je še bilo izpostavljeno mnenje, da je nekorektno navajati nepreverjene in pavšalne ocene o stroških morebitne gradnje JEK2, temveč je treba počakati na strokovne analize, od katerih naj bi bila prva predstavljena še v mesecu maju. Izraženo je bilo prepričanje, da bo do novembra, ko je predviden posvetovalni referendum o izvedbi projekta JEK2, na podlagi te in drugih analiz pridobljenih dovolj

natančnih podatkov o vseh finančnih in drugih učinkih povezanih z morebitno gradnjo JEK2. To bo potem tudi v pomoč državljanom, da si ustvarijo čim bolj jasno sliko o prednostih ali slabostih projekta in jim s tem omogočeno lažje odločanje na posvetovalnem referendumu.

* * *

Odbor **ni sprejel amandmaje** PS Levica k 21., 36., 37., 40., 41., 42. in 44. točki ter za nove 45., 47. in 48. točko.

Odbor je na podlagi osmega odstavka 131. člena Poslovnika Državnega zbora sprejel svoje amandmaje:

K 5. točki

V 5. točki se besedilo »tehnične presoje« nadomesti z besedilom »tehničnih meril za pregled« besedilo »taksonomija Evropske komisije« pa z besedilom »taksonomija Evropske unije«.

Obrazložitev:

Gre za Uredbo 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. junija 2020 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb ter spremembi Uredbe (EU) 2019/2088 (UL L št. 198 z dne 22. 6. 2020, str. 13), za katero se uporabljajo tudi okrajšave, npr. »Uredba EU o taksonomiji«, »Taksonomija EU«, zato je primerneje, da se uporabi izraz taksonomija »taksonomija Evropske unije«. Prav tako je primerneje, da se izraz »tehnične presoje« nadomesti z izrazom »tehničnih meril za pregled«.

K 18. točki

V 18. točki se besedilo »Z Nacionalno strategijo« nadomesti z besedilom »Z izvedbo Nacionalne strategije«, za besedno zvezo »električne energije« pa se doda besedilo »v primeru nenadomeščanja te proizvodnje z nizkoogljičnimi in obnovljivimi viri energije in brez pametnega upravljanja sistema«.

Obrazložitev:

S takšno dikcijo je jasneje zapisano, da ne gre za navedbo iz Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda. Točka s tem samo povzame vzročno-posledično dejstvo, da bo ob izstopu iz premoga in nenadomeščanju te proizvodnje nastalo tveganje za visoko stopnjo odvisnosti od uvoza električne energije.

K 25. točki

V 25. točki se besedilo »Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom« nadomesti z besedilom »Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023-2032«.

Obrazložitev:

V 25. točki ni navedeno celotno besedilo naslova resolucije, manjka »za obdobje 2023-2032«, zato je to potrebno dodati.

K 28. točki

V 28. točki se besedilo »jedrskimi odpadki« nadomesti z besedilom »radioaktivnimi odpadki«, besedilo »izrabljenega jedrskega goriva« pa nadomesti z besedilom »izrabljenim gorivom«.

Obrazložitev:

V besedilu Predloga resolucije se neenotno uporabljajo izrazi »radioaktivni odpadki« in »jedrski odpadki« ter »izrabljeno gorivo« in »izrabljeno jedrsko gorivo«, zato je izraze potrebno poenotiti. Prav tako je bil uporabljen napačni sklon v besedilu »izrabljenega jedrskega goriva«, saj se to besedilo nanaša na ravnanje z izrabljenim (jedrskim) gorivom in ga je potrebno ustrezno popraviti.

K 35. točki

V 35. točki se besedilo »izrabljenim jedrskim gorivom« nadomesti z besedilom »izrabljenim gorivom«, besedilo »izrabljenega jedrskega goriva« pa nadomesti z besedilom »izrabljenega goriva«.

Obrazložitev:

V besedilu Predloga resolucije se neenotno uporablja izraz »izrabljeno gorivo« in »izrabljeno jedrsko gorivo«, zato je izraze potrebno poenotiti.

* * *

Odbor je nato na podlagi 171. člena in ob smiselni uporabi 128. člena Poslovnika Državnega zbora glasoval še o celotnem besedilu Predloga resolucije skupaj in ga sprejel.

Na podlagi 171. člena in ob smiselni uporabi prvega odstavka 133. člena Poslovnika Državnega zbora pripravljeno besedilo Dopolnjenega predloga resolucije, v katerega so vključeni sprejeti amandmaji. Dopolnjen predlog resolucije je sestavni del tega poročila.

* * *

Za poročevalko Odbora na seji Državnega zbora je bila določena predsednica Odbora mag. Nataša Avšič Bogovič.

Anton Pelko, l.r.
sekretar

Mag. Nataša Avšič Bogovič
predsednica

DOPOLNJEN PREDLOG RESOLUCIJE
o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (ReDMRJE)

Na podlagi 109. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21 in 58/23) je Državni zbor na seji dne ____ sprejel

Resolucijo o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji
»Jedrska energija za prihodnost Slovenije«

I. UVOD

(1) Zanesljiva energetska oskrba, energetska neodvisnost in trajnostni razvoj v okviru izzivov ohranjanja okolja in zmanjševanja emisij toplogrednih plinov so ključne prioritete pri prehodu v nizkoogljično družbo.

(2) Slovenija je država z delujočim jedrskim programom. Jedrska energija je strateški vir energije, ki ima potencial za stabilno proizvodnjo velikih količin električne energije z nizkimi emisijami toplogrednih plinov, najmanjšim prostorskim odtisom in ima pomembno vlogo pri uresničevanju ciljev blaženja podnebnih sprememb.

(3) Obratujoča jedrska elektrarna Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. z več kot 40 letnim obratovanjem, upošteva merila jedrske varnosti in stabilnosti obratovanja, dokazuje, da jedrska energija pomembno blaži podnebne spremembe in povečuje stabilnost oskrbe ter znatno pripomore k zmanjševanju energetske uvozne odvisnosti države.

(4) Raziskovalni reaktor TRIGA Mark II, ki ga upravlja Institut »Jožef Stefan«, od leta 1966 dalje omogoča raziskave, izobraževanje in usposabljanje talentov za potrebe Slovenije in več držav v Evropi in širše po svetu.

(5) Proizvodnja električne energije iz jedrske energije je na podlagi tehničnih meril za pregled s strani Evropske komisije pripoznana in vključena med aktivnosti, ki jih taksonomija Evropske unije določa kot trajnostne, ob izpolnjevanju predpisanih pogojev.

(6) Nedavni geopolitični dogodki in energetska kriza poudarjajo pomembnost zagotavljanja zanesljive oskrbe z energijo. Posledična porast cen energije in energentov je neenakomerno vplivala na dostopnost energije za različne socialne kategorije. Zanesljivost oskrbe odjemalcev z električno energijo ima zato visoko prioriteto pri snovanju nacionalnih energetske politik.

(7) Prioritetna vključitev dolgoročne miroljubne rabe jedrske energije je del energetske politike in oblikovanja smernic za dolgoročno, varno, trajnostno in odgovorno izrabo energetske mešanice jedrske energije in obnovljivih virov.

(8) Resolucija o dolgoročni miroljubni rabi jedrske energije v Sloveniji »Jedrska energija za prihodnost Slovenije« (v nadaljnjem besedilu: resolucija) zavezuje k transparentnemu, jasnemu in vključujočemu procesu oblikovanja zakonodaje in politike miroljubne rabe jedrske energije, ki temelji na izkušnjah, znanstvenih raziskavah,

varnostnih standardih ter podpora javnosti. Hkrati prepoznava potrebo po posodobitvi jedrskega programa z vključitvijo vseh deležnikov, tudi inštitucij šolskega sistema, raziskovalnih organizacij, regulatorja, investitorjev, gospodarstva, nevladnih organizacij ter splošne javnosti z namenom pospešitve priprav novih jedrskih investicij.

(9) Namen te resolucije je zagotoviti okvir s smernicami za dolgoročno miroljubno rabo jedrske energije v Republiki Sloveniji.

II. IZHODIŠČA IN PRAVNI OKVIR

(10) Republika Slovenija je članica Evropske skupnosti za atomsko energijo. V skladu s 1. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) je naloga skupnosti, z ustvarjanjem razmer, potrebnih za pospešeno vzpostavljanje in razvoj jedrske industrije, prispevati k dvigu življenjske ravni v državah članicah in k razvoju odnosov z drugimi državami.

(11) Skladno z 2. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) je skupnost zavezana k olajševanju jedrskih naložb in spodbujanju raziskav ter pretoku tehničnih informacij.

(12) Jedrska elektrarna ter drugi jedrski in sevalni objekti v državi morajo zagotoviti ustrezen nivo jedrske in sevalne varnosti v skladu z Resolucijo o jedrski in sevalni varnosti v Republiki Sloveniji za obdobje 2024-2033 (Uradni list RS, št. 122/23).

(13) V skladu z Resolucijo o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (Uradni list RS, št. 72/23), se v okviru celovite preučitve možnosti dolgoročne energetske izrabe jedrske energije, vključno z gospodarskimi, družbenimi in okoljskimi vidiki rabe jedrske energije v energetske namene, preučijo prostorske možnosti za pridobivanje energije v jedrskih napravah.

(14) Cilj Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023–2032 (Uradni list RS, št. 14/23) je zagotoviti varno in učinkovito ravnanje z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom v Republiki Sloveniji.

(15) Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 59/19) opredeljuje nacionalne interese in nacionalnovarnostne cilje Republike Slovenije, vire ogrožanja varnosti in varnostna tveganja države, analizira varnostno okolje, določa izhodišča politike odzivanja Republike Slovenije na posamezne varnostne grožnje in tveganja ter določa najširše sistemsko-organizacijske rešitve celovitega delovanja države pri zagotavljanju nacionalne in energetske varnosti.

(16) Jedrska energija pomembno prispeva k družbeni, ekonomski, okoljski, z znanostjo in znanjem utemeljeni, ter prostorsko vzdržni preobrazbi energetike za uresničitev podnebne nevtralnosti in ciljev trajnostnega razvoja.

(17) Trendi elektrifikacije, digitalizacije in defosilizacije skupaj z gospodarsko rastjo nakazujejo na bistveno povečanje rabe električne energije do leta 2050.

(18) Z izvedbo Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, ki jo je Vlada Republike Slovenije sprejela na seji 13. januarja 2022, se najkasneje do leta 2033

prepoznava tveganje za visoko stopnjo odvisnosti od uvoza električne energije v primeru nenadomeščanja te proizvodnje z nizkoogljičnimi in obnovljivimi viri energije in brez pametnega upravljanja sistema.

(19) Jedrska energija omogoča zanesljivo, varno in stabilno oskrbo z električno energijo, kar pomembno prispeva k zagotavljanju energetske neodvisnosti, oskrbe, varnosti in delovanja družbe.

(20) V času energetske krize je Nuklearna elektrarna Krško d.o.o. skupaj z ostalimi domačimi viri pomembno prispevala k večji dostopnosti in konkurenčnosti električne energije za slovenske odjemalce.

(21) V skladu z Odlokom o strategiji upravljanja kapitalskih naložb države (Uradni list RS, št. 53/15) je družba GEN energija d.o.o. nosilka načrtovane investicije blok 2 Nuklearne elektrarne Krško (v nadaljnjem besedilu: JEK2), ki bo v prihodnosti strateškega pomena za dolgoročno in zanesljivo oskrbo Republike Slovenije z električno energijo in za prehod v nizkoogljično družbo.

(22) Ministrstvo, pristojno za energijo, je dne 19. 7. 2021 družbi GEN energija d.o.o. izdalo energetske dovoljenje za projekt JEK2.

III. SMERNICE ZA DOLGOROČNO MIROLJUBNO RABO JEDRSKE ENERGIJE V SLOVENIJI

A. Splošne smernice

(23) Dolgoročna miroljubna raba jedrske energije naj se vključi v energetske, raziskovalne, visokošolske in ostale nacionalne strategije.

(24) Podpira naj se vse aktivnosti za dolgoročno varno obratovanje obstoječih jedrskih objektov, vključno s primernimi ukrepi za zagotovitev finančnih sredstev za jedrsko varnost, jedrsko varovanje in neproliferacijo, zagotavljanje zadostnega števila kadrov, podporo za raziskovalno, razvojno in izobraževalno delo na področju jedrskih tehnologij, razvoj nuklearne medicine ter varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki ter razgradnjo objektov po prenehanju obratovanja.

(25) Skladno z izvajanjem Resolucije o nacionalnem programu ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom za obdobje 2023-2032 naj se zagotovi ustrezno zbiranje finančnih sredstev skladno s programom razgradnje in odlaganja nizko in srednje radioaktivnih odpadkov ter izrabljenega goriva.

(26) Pristojne institucije naj pristopijo k preverbi tehničnih in ekonomskih zmožnosti jedrskih novogradenj, tako za raziskovalne namene, proizvodnjo elektrike kot tudi za potrebe industrije ter hibridnega delovanja, vključno s soproizvodnjo toplote, pare, vodika ali v kmetijske namene.

(27) Vzpostavi naj se primerna projektna organizacija za izvedbo nalog investitorja, z zadostnimi sredstvi in ustreznimi kadri, z namenom učinkovitega obvladovanja tveganj.

(28) Poudari naj se pomen raziskav in razvoja na področju jedrske energije, vključno z možnostjo uporabe naprednih, malih modularnih in raziskovalnih

reaktorjev, jedrske varnosti, ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom ter zagotavljanja sredstev v raziskovalne in razvojne programe, potrebne za izvajanje raziskav, razvijanje znanja in kompetentnosti domačih raziskovalnih inštitucij.

(29) Pravočasno naj se pripravi implementacija programov izobraževanj in usposabljanj na področjih pomembnih za jedrsko industrijo v okviru pristojnih institucij v nacionalnem izobraževalnem sistemu za namen zagotavljanja zadostnega števila kadrov.

(30) Vsi deležniki naj za potrebe razvoja nacionalnega jedrskega programa pravočasno zagotovijo zadostno število kompetentnih kadrov.

(31) Krepi naj se sodelovanje med lokalnimi skupnostmi in jedrskimi deležniki.

(32) Vzpostavi naj se demokratičen, uravnotežen, vključujoč, odprt in transparenten dialog z vsemi deležniki glede rabe jedrske energije, vključno s posvetovanji in javnimi razpravami.

(33) Pristojne državne institucije se spodbuja h krepitvi sodelovanja z mednarodnimi partnerji in organizacijami, da se zagotovi izmenjava znanja, izkušenj in najboljših praks na področju jedrske energije.

(34) Podpira se vključevanje v mednarodne povezave in programe na področju razvoja, ravnanja, predelave in odlaganja radioaktivnih odpadkov s ciljem vzpostavitve gospodarnega ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

(35) Pristojne institucije naj vzporedno z načrtovanjem investicij v jedrske naprave načrtujejo tudi morebitne potrebne spremembe zakonodaje in ostalih relevantnih aktov na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom, ki bo sledila potrebam novih tehnologij ter razširitvam obstoječih ali izgradnji novih objektov ter ostale potrebne vsebine za pravočasno in varno skladiščenje in odlaganje radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva.

B. Jedrske novogradnje

(36) S ciljem defosilizacije in stabilne oskrbe z nizkoogljeno električno energijo naj se elektroenergetski sistem nadgrajuje s širitvijo jedrskega programa z izvedbo projekta JEK2 in uvajanjem obnovljivih virov, v kolikor se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja.

(37) Podpira se širitev uporabe jedrske energije z izgradnjo novih jedrskih elektrarn, vključno z malimi modularnimi reaktorji, kot projektov državnega pomena, v kolikor se to izkaže za ekonomsko smotno, tehnično izvedljivo in koristno za stanje okolja, ob zagotavljanju neodvisnega in civilnega nadzora investicij.

(38) Pristojne organizacije, ki sodelujejo v razvoju in izvedbi jedrskih novogradenj, naj zagotavljajo najvišje standarde gospodarnega ravnanja, transparentnosti, izogibanja konfliktom interesov, objektivne in osebne odgovornosti, integritete ter ničelno toleranco do korupcije.

(39) Jedrske novogradnje naj se pregledno in pravočasno umeščajo v prostor z izbiro energetskih lokacij, ki bodo okoljsko in družbeno sprejemljive ob ustrezni celoviti presoji vplivov na okolje.

(40) Ekonomika projekta JEK2 naj dolgoročno zadovolji kriterije dostopnosti in konkurenčnosti cene električne energije za domače odjemalce.

(41) Postopki pripravljanih aktivnosti za jedrske novogradnje naj se obravnavajo prioritarno.

(42) Pristojne institucije naj posodobijo oziroma pripravijo zakonodajne okvirje, vključno s posebnim zakonom, v kolikor se izkaže, da so spremembe potrebne, za optimalnejšo in učinkovitejšo izvedbo investicij v jedrske novogradnje.

(43) Pri jedrskih novogradnjah imata zanesljivost in verodostojnost dobavitelja v smislu jedrske varnosti, geopolitičnih interesov in tveganj, ključno vlogo. Na tej osnovi mora biti postopek izbora dobavitelja skladen z Resolucijo o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije.

(44) Pregledajo naj se modeli financiranja v jedrske novogradnje s ciljem izbora najprimernejšega modela financiranja, pri čemer je pomembno, da se koristi in tveganja porazdelijo med različne deležnike, ter pregledajo načini in pogoji za morebitno soinvestorstvo na jedrskih novogradnjah.

(45) Državni zbor Republike Slovenije izpostavlja pomen razvoja in vključevanja domačih podjetij v jedrske dobavne verige.

IV. ZAKLJUČEK

(46) Republika Slovenija podpira trajnostno, varno, miroljubno in odgovorno izkoriščanje jedrske energije, z vključevanjem pristojnih deležnikov v proces odločanja, resolucija pa daje usmeritve za oblikovanje in izvedbo politik na tem področju.